

SAKSBEHANDLER
Kristi Vindedal

VÅR REF.
07/02013-5

ARK. Forvaltningsarkivet
000.1

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

+47 98202846

DERES DATO
7.12.2012

VÅR DATO
18.01.2013

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Det Kongelige Olje- og energidepartement
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Forslag til endringer i energiloven og energilovforskriften - høringsuttalelse

Riksantikvaren viser til deres brev av 7.12.2012 og høringsnotat om endringer i energiloven og energilovforskriften og har merknader til forslaget om endring av konsesjonsgrense for vindkraftanlegg.

Olje- og energidepartementet foreslår å knytte konsesjonsplikten for vindkraftanlegg til installert effekt i anlegget istedenfor til elektrisk spenning slik det er i dag. Grensen for konsesjonsplikt foreslås satt til 500 kW. Grensen gjelder samlet installasjon. Det foreslås også å avgrense antallet vindturbiner til to innenfor hvert prosjekt.

Formålet med forslaget er å legge til rette for at flere mindre vindkraftverk, som i dag konsesjonsbehandles etter energiloven, kan behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven. Departementet foreslår også en rapporteringsplikt til Norges vassdrags- og energidirektorat for eier av vindkraftverk når endelig tillatelse til bygging etter plan- og bygningsloven har blitt gitt. Forslaget begrunnes med at en effektgrense gir en mer forutsigbar behandling i forhold til omfang på tiltaket enn dagens spenningsgrense. Departementet holder fram småskala vindkraft som et viktig bidrag til lokal verdiskaping, særlig i landbruket, mens det erkjennes at slike anlegg har mindre energimessig betydning i nasjonal og regional sammenheng.

Riksantikvaren har ikke innvendinger til at konsesjonsgrensen blir knyttet til effekt og at grensen settes til 500 kW med en begrensning oppad til to vindturbiner. Direktoratet har innspill til hvordan miljøhensyn bør vektlegges og kommentarer til beskrivelser i departementets høringsnotat.

Miljøkonsekvenser

Departementet foreslår at det i samråd med miljøforvaltningen utarbeides en veileder for kommunene. Riksantikvaren er enig i at dette er et godt og nødvendig tiltak og bidrar gjerne til veiledningen når det gjelder miljøtemaene kulturminner, kulturmiljø og landskap.

Departementet legger vekt på at småskala vindkraft kan bli et viktig bidrag til lokal verdiskaping, særlig i landbruket. I veiledningen blir vurderinger knyttet til landbruksområder viktig, men søknader til kommunen om småskala vindkraft må også kunne forventes f.eks. i tilknytning til industrianlegg, nær tettsteder, ved turistanlegg i fjellet eller ved

fritidsbebyggelse. Veiledningen må ta høyde for dette i beskrivelsen av mulige miljøkonsekvenser og hvordan disse kan tas hensyn til i ulike områdetyper.

Landskap

I notatet gjøres vurderinger av miljøkonsekvenser av småskala vindkraftverk. Virkninger på landskap trekkes fram som særlig viktig. Det argumenteres for at småskala vindkraftverk ikke bør etableres i større sammenhengende naturområder. Videre heter det at det kan være lettere å innpasse et vindkraftverk i et kultivert område. De aller fleste vindkraftanlegg som har blitt behandlet etter dagens konsesjonsregler, er planlagt i utmarksområder, og oftest i det som kan kalles større sammenhengende naturområder. For øvrig vil disse områdene også ha innslag av kulturhistoriske elementer. Noen vindturbiner under konsesjonsgrensa er bygd i jordbrukslandskap, bl.a. i Ørland kommune. Men erfaringene med vindkraft i jordbrukslandskap og i umiddelbar nærhet til byer og tettsteder i Norge er begrenset. Grunnlaget for å konkludere med at etablering i det som kalles *kultiverte områder* er enklere i forhold til bl.a. landskapsverdier er derfor etter vår oppfatning tynt.

Riksantikvaren vil minne om at forvaltning og planlegging knyttet til landskap i Norge tar utgangspunkt i Den europeiske landskapskonvensjonen som Norge har godkjent. Konvensjonen gjelder *alt* landskap – fra sentrale byområder, via jordbrukslandskap til perifere kyst- og fjellandskap. Konvensjonen legger til grunn en helhetlig tilnærming til landskap, der det naturgeografiske og kulturhistoriske vektlegges sammen med det romlig-estetiske. Dette innebærer at en helhetlig tilnærming og de sammensatte verdiene må vurderes og vektlegges i alle typer landskap, også når småskala vindkraftanlegg planlegges. Beskrivelsen og vurderingene av landskap og landskapsverdier som gis i høringsnotatet mangler dette perspektivet på landskap.

Riksantikvaren vil trekke fram spesielle landskapsområder og verdier som det må tas hensyn til ved etablering av vindturbiner i jordbrukslandskap og andre områder.

- Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. I januar 2013 omfatter disse 22 områder fordelt på alle fylker www.utvalgtekulturlandskap.no.
- Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap omfatter 112 områder i en nasjonal representativ liste. Informasjon og kartfesting finnes på Direktoratet for naturforvaltnings naturbase. <http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/>
- Landskapsvernområder vernet etter naturvernloven eller naturmangfoldloven <http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/>
- Verdensarvområder. Norge har i dag seks steder som er innskrevet på UNESCOs liste over verdens natur- og kulturarv <http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Tema/Verdensarv/>
- Verdifulle landskap som er avsatt i kommunale og regionale arealplaner i alle typer landskap

Kulturminner og kulturmiljøer

Ved etablering av små vindturbiner må det også gjøres vurderinger av hvordan kulturminner og kulturmiljø blir berørt. Byggesøknader må sendes regional kulturminnemyndighet; fylkeskommunen og Sametinget til uttalelse. Regional kulturminneforvaltning kan gi informasjon om kulturminneverdier i området og vil også vurdere søknaden i forhold til automatisk fredete og vedtaksfredete kulturminner. Ved planlegging av offentlige og større, private tiltak, samt ved reguleringsplan, plikter den ansvarlige leder eller det ansvarlige forvaltningsorgan å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk freda kulturminner, jf. kulturminneloven § 9. Dette gjelder også vindkraftanlegg som det må søkes byggetillatelse for.

Beskrivelsen av hensyn til kulturminner og kulturmiljø som gis i notatet er svært kortfattet og ikke dekkende. Vi vil peke på at det ved etablering av små vindturbiner må vurderes om plasseringen kommer i direkte konflikt med kulturminner. Videre må det vurderes om etableringen planlegges i nærheten av verdifulle kulturminner og kulturmiljøer og kan påvirke disse indirekte på en uheldig måte. Opplysninger og kartfesting av de viktigste kulturminner og kulturmiljøer finnes i følgende oversikter:

- Riksantikvarens database Askeladden gir oversikt over fredete kulturminner og kulturmiljøer <http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Askeladden>
- SEFRAK – bygningsregister over bygninger i hovedsak eldre enn 1900, tilgjengelig fra Norge digitalt
- http://www.statkart.no/Norge_digitalt/Norsk/Temadata/Kulturminner/
- NB!-registeret over byer og tettsteder i Norge med kulturmiljøer av nasjonal interesse <http://www.nb.ra.no/nb/index.jsf>
- Verneverdige kulturminner og kulturmiljøer som inngår i lokale og regionale temaplaner eller arealplaner

Direktoratet vil minne om at registrene gir oversikter over kjente kulturminner, men at det finnes en lang rekke kulturminner som ikke er kjent. Regional kulturminneforvaltning kan si noe om potensialet for å finne kulturminner, og bør alltid kontaktes tidlig i planleggingen.

Behandling etter plan- og bygningsloven

Vindkraftanlegg under konsesjonsgrensa behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven. I tillegg til byggesaksbestemmelsene, kan planverktøyet brukes for å sørge for at småskala vindkraftetablering skjer forutsigbart og med hensyn til andre arealinteresser. Dette bør kommunen få veiledning om. Det finnes i dag noen få eksempler på kommuner som har utarbeidet kommunedelplaner for småskala vindkraft. Gjennom kommuneplanens arealdel har kommunene mulighet til å styre samlet belastning av flere små vindkraftanlegg og å unngå konflikt med områder med viktige miljøverdier, herunder landskaps- og kulturminneverdier. Kommuneplanens arealdel er et godt virkemiddel for å få til en forutsigbar behandling av vindkraftsøknader der interessen for etablering er stor. Kommunene kan dele inn sine LNFR-områder i underformål med ulik holdning til spredt næringsetablering, jf. plan- og bygningsloven (pbl.) § 11-7,5 og knytte bestemmelser til, jf. pbl. § 11-11,2. I tillegg vil generelle bestemmelser kunne brukes, jf. pbl. § 11-9 for å fremme hensyn til bl.a. landskap og kulturmiljø.

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Vennlig hilsen

Margrethe Øyvann Tviberg (e.f.)
Seksjonssjef

Kristi Vindedal
Seniorrådgiver

Kopi til: Miljøverndepartementet - Kulturminneavdelingen , Postboks 8013 Dep, 0030
OSLO/ Miljøverndepartementet - Avdeling for regional planlegging , Postboks 8013 Dep, 0030
OSLO

